

Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я
(Labor and Health Social Initiatives – LHSI)

«На порозі самоcтійного життя»

Київ
Вересень 2011

УДК 347.64
ББК 67.404.55

Перспективні напрямки розв'язання актуальних проблем соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, після виходу з-під інституційної опіки.

Автори-упорядники: Дубініна І.М., Пилипас Ю.В.
Редагування: Єгорова І. О.

Будь-яка частина цієї публікації може бути вільно відтворена за умови відповідного посилання

На порозі самостійного життя

Ти – на порозі дорослого самостійного життя.

Дуже багато чого тепер буде змінюватися: ти сам прийматимеш рішення і нестимеш відповідальність за їх наслідки; в тебе з'являться перші власні кошти, які ти зможеш витратити на свій розсуд; ти станеш сам піклуватися про себе, своє здоров'я та добробут. Це, з одного боку, дуже захоплюючий стан – ти все робитимеш сам і головне – як сам того бажатимеш. Але з іншого – ти будеш змушений робити не лише те, що приємне для тебе. До того ж у житті поряд з успіхами завжди будуть випробування, помилки і невдачі – ти теж маєш долати все сам – тепер ніхто за тебе не нестиме відповідальність і не вирішуватиме твої проблеми.

Ці матеріали ми підготували для тебе, сподіваючись, що ти скористаєшся ними у своєму житті. Ми спробували розтлумачити усі необхідні для тебе закони, твої права й обов'язки, а також надати поради, які вже допомогли успішно влаштуватися у житті сотням таких самих хлопців і дівчат, як ти. Права свої ти повинен знати та вміти їх захищати, а обов'язків зобов'язаний дотримуватись.

Головне – зрозумій: усе в твоєму житті залежить від тебе, від твого ставлення до життя та оточуючих. А ще пам'ятай: безвихідних ситуацій не буває! Не соромся звертатися по допомогу до старших за тебе друзів, сусідів, родичів, близьких тобі людей, різних державних установ і недержавних організацій.

Успіхів тобі на все подальше життя!

Перші кроки

Коли тобі виповниться 18 років та/або ти завершиш навчання у закладі, де ти мешкав, перебування у сім'ї піклувальника, прийомній сім'ї або дитячому будинку сімейного типу, тобі повинні видати:

- свідоцтво про народження;
- довідку про присвоєння ідентифікаційного номера;
- рішення про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування;
- відомості про батьків (документи, які підтверджують відсутність батьків або неможливість виконання ними своїх обов'язків);
- відомості про наявність і місце проживання братів і сестер, інших близьких родичів;
- опис майна і документи (або засвідчені в установленому порядку їх копії), що підтверджують твоє право власності на це майно або право користування ним чи його часткою;
- документи про освіту (у разі наявності);
- ощадну книжку або договір про відкриття рахунку в установі банку (якщо такі є).

Ці документи тобі видає або заклад, в якому ти перебував, або твій піклувальник, або прийомні батьки чи батьки-вихователі. Якщо з будь-яких причин тобі документи не видали або видали у неповному обсязі, радимо звернутися до місцевої служби у справах дітей з такою письмовою заявою: «Прошу відповідно до п. 54 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини (постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.08 № 866) видати мені документи згідно із зазначеним переліком...(вкази, які саме документи тобі необхідно отримати)». Саме у п. 54 зазначеної вище постанови і міститься перелік документів, які знадобляться тобі на початку твого самостійного життя.

Також після досягнення тобою 18 років ти маєш право на отримання інформації, яка міститься в твоїй обліково-статистичній картці, яку веде служба у справах дітей до твого повноліття. Згідно із Законом України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» ти маєш письмово звернутися до служби у справах дітей, і протягом трьох днів від дня твого звернення тобі таку інформацію зобов'язані надати, адже вона містить усі необхідні відомості про тебе,

починаючи від твоїх біографічних даних та закінчуючи інформацією про твоє здоров'я, освіту, майно. Також, і це дуже важливо, в цій картці описується вся історія твого життя з початку надання тобі відповідного статусу, що в подальшому буде у пригоді, якщо знадобляться якісь подробиці або треба буде з'ясувати певні обставини. Радимо мати таку інформацію. Вона допоможе тобі у вирішенні багатьох життєвих проблем.

Зроби також ксерокопії усіх твоїх документів не менше, ніж у 2-х екземплярах. Зберігай їх у надійному місці!

Після досягнення 18-річного віку ти обов'язково отримаєш разову державну фінансову допомогу у розмірі, який затверджує Кабінет Міністрів України. Станом на 1 травня 2011 року така допомога складала 1590 гривень.

Твої документи на все життя

Крім вищезазначених, є кілька документів, які вкрай важливі для тебе впродовж твого життя: це – паспорт, довідка про присвоєння ідентифікаційного номеру, трудова книжка та медична картка.

Паспорт ти маєш отримати протягом місяця, коли тобі виповниться 16 років (тобі скоріше за все у цьому допоможуть піклувальники, прийомні батьки чи батьки-вихователі, або працівники твого інтернату). Якщо з тих чи інших причин паспорт ти не отримав, звернись до паспортного столу за місцем твого помешкання (він знаходиться або у відділенні міліції, або у приміщенні державної адміністрації).

Довідка про присвоєння ідентифікаційного номеру тобі буде необхідна при влаштуванні на роботу, отриманні заробітної плати, стипендії тощо – тобто при вирішенні питань, пов'язаних із твоїми доходами і грошима взагалі, в інших випадках. Довідку ти теж скоріше за все отримаєш або за допомогою піклувальника, прийомних батьків та батьків-вихователів, або в інтернатному закладі. Якщо з тих чи інших обставин довідку ти не отримав, звернись до податкової інспекції за місцем своєї реєстрації. Для отримання довідки тобі потрібен буде паспорт.

Коли ти будеш вибувати із сім'ї піклувальника, прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, інтернатного закладу, обов'язково забери свою **медичну картку**, яка містить усю інформацію, пов'язану із

твоїм здоров'ям, зокрема перебігом захворювань у дитячому віці, щепленнями, оперативним втручанням, тощо. Надалі за медичну картку ти будеш відповідати самостійно та за потреби пред'являти її в інших медичних закладах.

При першому влаштуванні на роботу, не пізніше 5 днів після прийняття, на твоє ім'я має бути заведена **трудова книжка** – в неї надалі буде заноситися уся інформація про місця твоєї роботи, підстави для звільнення, призначення тощо. Трудова книжка – дуже важливий документ, який важко відновити, якщо він буде загублений, тому радимо відповідально поставитися до його збереження. Поки ти працюєш, трудова книжка зберігається за місцем твоєї роботи, і відповідальність за неї несе роботодавець. Коли ти звільняєшся, трудову книжку видають тобі особисто, а, відтак, відповідальність покладається на тебе. Якщо до першого місця твоєї роботи ти перебував на обліку в центрі зайнятості, трудову книжку тобі повинні завести там і зробити відповідний запис. Радимо заздалегідь купити собі формуляр трудової книжки і принести його до центру зайнятості для внесення запису.

Якщо ти плануєш навчання або вже навчаєшся у вищому навчальному закладі, професійному навчально-виховному закладі або в будь-якому іншому, про час навчання також може бути зроблено відповідний запис у твоїй трудовій книжці, якщо, звісно, вона в тебе є. Підставою для таких записів є накази керівника навчального закладу про зарахування на навчання та про відрахування тебе з числа студентів/учнів.

Такий запис також може бути внесено за місцем твоєї роботи після завершення навчання на підставі довідки з навчального закладу та документу про освіту.

Коли юнаку виповниться 17 років, він проходить спеціальне медичне обстеження на придатність до військової служби, після чого його обліковують у військкоматі та видають **приписне свідоцтво**. Так він стає військовозобов'язаним. Якщо тебе визнають придатним до військової служби, ти повинен будеш її пройти і матимеш вже інший документ – **військовий квиток**.

Якщо так сталося, що якийсь із зазначених документів ти загубив, звертайся до тієї установи, яка його тобі видала, і пиши відповідну заяву для його відновлення.

Навчання

Мабуть, ти вже обрав навчальний заклад, в якому по закінченню школи плануєш продовжити навчання. Пам'ятай, що ніхто не може тебе змусити обрати той чи інший навчальний заклад, навіть якщо туди вступають всі твої однокласники. Радимо при виборі спеціальності та закладу для подальшого навчання враховувати свої можливості: успішність у школі, стан здоров'я, здібності та інтереси.

При виборі навчального закладу необхідно заздалегідь, ще перебуваючи в інтернатному закладі, в сім'ї піклувальника, прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу, разом із дорослими уважно вивчити ринок праці, дізнатися, яких спеціальностей бракує у вашій місцевості та взагалі в Україні, щоб у подальшому мати можливість працевлаштуватися. В цьому може допомогти місцевий центр зайнятості або молодіжний центр праці (якщо такий у вашій місцевості є), де надаються безкоштовні консультації.

При вступі до навчального закладу ти маєш переважне (майже першочергове) право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів, прийняття до інших навчальних закладів поза конкурсом та звільнення від плати за навчання в державних і комунальних навчальних закладах усіх рівнів.

Усі питання, які тебе турбують, з'ясовуй у членів приймальної комісії. Не бійся запитувати про екзамени, гуртожиток та будь-що інше.

Після закінчення професійного навчально-виховного закладу ти маєш право вступити до вищого навчального закладу, що доцільно зробити, якщо в тебе є бажання й успіхи у навчанні.

Знай свої права під час навчання.

Якщо до вступу у навчальний заклад ти перебував у прийомній сім'ї або дитячому будинку сімейного типу, ти маєш право й надалі там проживати до завершення навчання, але, звісно, за згодою прийомних батьків або батьків-вихователів.

Поки навчаєшся, ти перебуваєш на повному державному утриманні. Що це означає? Ти будеш отримувати стипендію, яка на 50% більше тієї, що виплачується в цьому закладі, а також 100% заробітної плати під час виробничого навчання і виробничої практики.

Також під час навчання у вищому і професійному навчально-виховному закладі ти безкоштовно матимеш в обідню перерву гаряче харчування та можливість проживати у гуртожитку.

Протягом 30 днів після початку кожного навчального року тобі має надаватися допомога у розмірі 3-х місячних стипендій для придбання навчальної літератури.

Щороку під час навчання ти маєш право на матеріальну допомогу у розмірі не менш як 8 неоподаткованих мінімумів громадян (у 2011 році ця сума складає 136 гривень).

Якщо ти проживаєш у сільській місцевості та навчаєшся в професійно-технічному навчальному закладі, ти можеш у пільговому режимі користуватися міським пасажирським та автомобільним транспортом загального користування (крім таксі).

У період канікул протягом навчання тобі виплачується вартість проїзду до закладу чи сім'ї, в якій ти виховувався залізничним, водним, міжміським автомобільним транспортом та добові за час перебування в дорозі.

Якщо ти, відповідно до медичного висновку, береш академічну відпустку за станом здоров'я, за тобою на весь її період зберігається повне державне забезпечення.

Також пам'ятай: якщо будеш порушувати правила, яких мають дотримуватися студенти під час навчання та проживання у гуртожитку, ти можеш бути відрахований із закладу, як і будь-який інший студент.

Якщо ти відраховуєшся за власним бажанням, сімейними обставинами або станом здоров'я, ти маєш право через певний час бути поновленим у навчанні.

Коли ти закінчуєш навчальний заклад, тобі надають одяг, взуття, одноразову грошову допомогу у розмірі, який залежить від твого віку.

Праця

Якщо ти не вступив до певного навчального закладу або навіть і не намагався вступати, ти маєш право працювати, починаючи з 16 років. Допускається працевлаштування для виконання легкої роботи й у 14 років у вільний від навчання час, якщо ти учень загальноосвітньої школи, професійно-технічного або середнього навчального закладу. Однак це обов'язково має відбуватися за згодою особи, що замінює батьків.

Якщо ти неповнолітній, ти маєш знати деякі особливості та свої права при працевлаштуванні:

трудоий договір з тобою обов'язково має бути укладений у письмовій формі;

забороняється залучати тебе на тяжкі роботи зі шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземні роботи, до підіймання і переміщення матеріалів, маса яких перевищує встановлені норми, а також до нічних, надурочних робіт і у вихідні дні;

для тебе мають будуть застосовані занижені норми виробітку, але заробітна плата при скороченій тривалості щоденної роботи виплачується в такому ж розмірі, як і працівникам відповідних категорій при повній тривалості робочого дня;

до досягнення 21 року ти маєш проходити один раз на рік обов'язковий медичний огляд;

щорічну відпустку ти отримуєш у зручній для себе час за заявою, а у перший рік – до настання шестимісячного терміну безперервної роботи на даному підприємстві.

Логічним також є твоє працевлаштування після закінчення навчального закладу. При працевлаштуванні ти також маєш певні пільги, зокрема твоє перше робоче місце не може бути змінено за бажанням роботодавця протягом трьох років з моменту початку такої роботи.

Якщо ти отримав вищу або професійно-технічну освіту, ти маєш право на забезпечення першим робочим місцем. Для цього тобі не пізніше, ніж за 6 місяців після закінчення навчального закладу, необхідно звернутися до місцевого центру зайнятості (без урахування проходження строкової військової або альтернативної (невійськової) служби). В центрі зайнятості тобі запропонують місця роботи, однак твоя відмова від двох пропозицій передбачає зняття з обліку. Перебування на обліку означає, що в тебе є статус безробітного і відповідна грошова допомога. Також ти можеш отримати статус безробітного і після звільнення з певного місця роботи, але звернутися до центру зайнятості слід не пізніше, ніж протягом 7 днів після звільнення.

Законодавством України гарантовано першочергове працевлаштування таких, як ти, осіб на вакантні робочі місця, надання послуг з професійної підготовки і перепідготовки.

Взагалі існує багато інформації щодо того, як можна працевлаштуватися, як поводити себе під час співбесіди з роботодавцем. Знайти таку інформацію можна в спеціальних інформаційних матеріалах, на Інтернет-ресурсах, в центрі зайнятості, соціальній службі тощо.

Якщо у твоєму житті трапилося, на твій погляд, незаконне звільнення, звернись по допомогу до місцевого центру зайнятості і отримай юридичну консультацію. Якщо таки дійсно звільнення було незаконне, ти маєш право звернутися до суду за місцем проживання з позовом щодо відновлення тебе на роботі.

Якщо ти збираєшся працювати за кордоном, необхідно обов'язково перевірити, чи має фірма, яка тобі пропонує роботу, ліцензію на посередництво в працевлаштуванні за кордоном та копію дозволу на працевлаштування громадян України. Обов'язково з'ясуй, на які країни розповсюджується ліцензія, чи є серед них та країна, до якої ти збираєшся поїхати. Перевірити достовірність ліцензії можна, звернувшись на Національну гарячу лінію з питань торгівлі людьми – 0 800 500 225, або зателефонувати до Міністерства соціальної політики України – (044) 289-50-97 (номер дійсний станом на серпень 2011 р.). Якщо ж тобі пропонує роботу незнайома фізична особа, це 100% ризик потрапити у тенета торгівлі людьми.

Також для працевлаштування за кордоном ти маєш підписати трудовий договір (контракт) у двох примірниках, один з яких повинен залишитися в тебе.

У договорі обов'язково має бути така інформація:

- номер, дата, місце його укладення;
- повна назва фірми-посередника, номер і дата видачі ліцензії на посередництво у працевлаштуванні за кордоном, місцезнаходження посередника;
- відомості про клієнта (прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання, паспортні дані);
- визначення предмету договору: надання послуг із посередництва в працевлаштуванні за кордоном;
- місце підписання трудового договору з роботодавцем;
- права, обов'язки та відповідальність сторін;
- умови змін, розірвання та анулювання договору;
- порядок вирішення спірних питань;
- визначення форс-мажорних обставин та дії сторін при їх настанні;
- термін дії договору.

Прочитай уважно договір. Всі необхідні умови майбутньої роботи мають бути у ньому зазначені: обов'язки сторін, розмір заробітної плати, вихідні дні, понаднормові години, медичне страхування, право на відпустку, лікарняний, можливі компенсації при нещасних випадках

на виробництві тощо Ти маєш чітко розуміти, які послуги посередник зобов'язується надати і що буде, якщо він їх не надасть.

Оплатити послуги посереднику необхідно після підписання контракту або договору з роботодавцем, а не з посередником. Документ, який підтверджує сплату послуг посереднику з працевлаштування за кордоном, необхідно обов'язково взяти з собою. Будь обережним і пам'ятай: приймаючи послуги посередника в борг, ти ризикуєш, адже тебе можуть змусити відпрацьовувати за рахунок боргу в неприйнятних умовах і без можливості залишити країну, в якій ти опинишся.

Тобі повинні запропонувати оформлення робочої, а не туристичної або гостьової візи. Як правило, робочу візу можна відкрити тільки особисто. У деяких випадках через посередників можна оформити тимчасову робочу візу на сезонні роботи. Якщо тобі таке пропонують, обов'язково уточни в посольстві, чи є це можливим. Тобі краще особисто зателефонувати до посольства/консульства країни, в якій збираєшся працювати, щоб дізнатися про тип візи, яка тобі потрібна, та перелік документів, необхідний для її отримання.

З питань оформлення документів, пов'язаних з поїздками за кордон, можна звернутися до Call-центру Міністерства закордонних справ України (044) 238-15-50 (дійсний станом на серпень 2011 року).

Перед виїздом збери контактну інформацію про посольство і консульства України в країні, куди ти збираєшся їхати. В ці установи можна звернутися по допомогу у скрутній ситуації.

Всі питання, пов'язані з працевлаштуванням за кордоном, які в тебе виникатимуть, можна з'ясувати, звернувшись на Національну гарячу лінію з питань торгівлі людьми, в соціальну службу тощо.

Але головне – зрозумій: знайти хорошу роботу за кордоном іноземцеві – справа складна. Зважаючи на те, що в тебе немає батьків, ти можеш стати легкою наживкою для злочинців. Працювати за кордоном, звісно, можна, але в першу чергу необхідно мати певний досвід, бути кваліфікованим спеціалістом та дуже ретельно перевірити легальність влаштування. Молоді, недосвідчені й малокваліфіковані хлопці та дівчата легально за кордоном не потрібні – в більшості випадків це будуть ситуації, пов'язані з їхньою експлуатацією і нерідко – сексуальною.

Про все, що стосується праці, ти можеш прочитати у Кодексі Законів про працю, якого мають дотримуватися як роботодавець, так і працівник.

Житло

У самостійному дорослому житті тобі необхідно буде вирішувати питання, пов'язані із забезпеченням житлом. З цим питанням в нашій країні стикаються багато молодих людей і сімей. Але щодо тебе існує ряд законів, які гарантують твоє право на отримання житла.

Після досягнення 18 років та/або закінчення терміну перебування у будь-якій формі влаштування ти маєш право на власне житло. У переліку документів, які ти отримаєш, буде зазначено інформацію про наявність житла у тебе. Якщо ти мав житло до твого влаштування в прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, інтернатний заклад тощо, за його збереженням мав наглядати спеціально призначений опікун, і дане житло тобі повертається. Якщо житло в тебе відсутнє, або те, яке є, – непридатне для проживання, ти маєш бути забезпечений житлом.

Існує багато нормативно-правових документів, які регламентують порядок забезпечення житлом, у т.ч. і соціальним. Це – Житловий кодекс, Закон України «Про житловий фонд соціального призначення», Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, Порядок взяття громадян на соціальний квартирний облік, надання соціального житла тощо. У цих питаннях самотужки тобі буде складно розібратися, тому радимо тобі звернутися до фахівця, зокрема юриста соціальної служби або громадської організації, і розібратися разом, на яке житло ти маєш право і що ти повинен зробити. Скоріше за все, тобі потрібно буде написати заяви і подати разом з ними копії необхідних документів. Якщо говорити про квартирний облік, то рішення про це має бути винесене у місячний термін з дня подання заяви.

Вірогідно, поки вирішуватимуться питання щодо отримання житла й постановки на квартирний облік, тобі необхідно буде десь жити. По-перше, ти повинен знати, що в Україні із 2005 року функціонує мережа соціальних гуртожитків для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Станом на 2011 рік соціальні гуртожитки створені в Автономній Республіці Крим, Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях.

В соціальному гуртожитку ти можеш перебувати у віковий період з 15 до 23 років, але не більше, ніж впродовж 3-х років. В соціальному гуртожитку поряд з тобою будуть соціальний педагог, інші спеціалісти,

які допоможуть тобі вирішувати різні питання, в т.ч. і житлове. Все про соціальний гуртожиток, умови зарахування та перебування в ньому ти можеш дізнатися у соціальній службі за місцем помешкання. Період перебування у соціальному гуртожитку, коли держава створює умови для твого безкоштовного проживання, є гарною можливістю для заощадження коштів. Рекомендуємо тобі накопичувати кошти для придбання власного житла, як вже зробили твої однолітки, які мешкали в соціальних гуртожитках.

Житлове питання також можна вирішити за допомогою оренди житла, що вигідніше зробити з кимсь у парі. В такому разі кімната чи квартира тобі не належить, ти сплачуєш кошти за її оренду власникові. Ти можеш жити в окремій квартирі (але це буде дорожче) або в окремій кімнаті тієї квартири, де будуть мешкати або власник, або інші особи, які також орендують кімнати.

Щоб зняти кімнату або квартиру, ти повинен підписати з власником договір про оренду житла, в якому буде зазначено термін і вартість оренди. Договір має бути завірений нотаріусом. Зазвичай ти повинен заплатити за перший та останній місяці проживання, що гарантує власнику твою платоспроможність. Власник житла може зареєструвати тебе на своїй житловій площі, про що доречно з ним домовлятися.

Однак практика оренди житла приватними особами в Україні така, щодо договори майже ніхто не укладає, а кошти сплачуються безпосередньо власникові – через це можна наразитися на його неправомірні дії, починаючи з підвищення плати за проживання та закінчуючи несподіваним виселенням без попередження.

Усі питання, пов'язані із забезпеченням житлом, тобі необхідно буде вирішувати з місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, тобто в районній державній адміністрації або міськвиконкомі. І в цьому багато чого буде залежати від твоєї особистої активної позиції.

Однак пам'ятай: починаючи самостійне доросле життя, ти будеш часто спілкуватися з різними людьми – керівниками, працівниками різних установ тощо. Від того, наскільки ти це будеш робити виважено, спокійно та толерантно, буде залежати ефективність спілкування. Люди, з якими ти будеш стикатися у своєму житті, будуть дуже різними за характером, звичками тощо. Не чекай, що всі будуть розуміти тебе, твої проблеми і одразу почнуть допомагати. Будуть такі, що взагалі не розумітимуть тебе, а тому спілкуйся з ними лише з тих питань, які необхідно вирішити.

Як планувати витрати

Після 18 років ти починаєш самостійно витрачати кошти. Кошти – це завжди спокуса, і іноді дуже важко втриматися від необдуманих вчинків і витрат.

Дамо тобі декілька порад. В житті ми отримуємо стільки, скільки нам потрібно. Але іноді бажання перевищують наші можливості – саме в такому разі ми починаємо витрачати кошти безглуздо (і це також залежить від рівня відповідальності людини). Так сталося, що в тебе немає батьків, і держава передбачила певні види допомоги, які компенсують ті кошти, які б ти, можливо, отримував від батьків. Ці кошти дають тобі змогу розпочати самостійне життя. Однак слід пам'ятати, що через деякий час пільги закінчаться, і ти сам зароблятимеш на життя, як це роблять тисячі інших людей.

Радимо завжди зіставляти доходи (це кошти, які в тебе з'являються – стипендія, пенсія, державна допомога, заробіток) та витрати (це кошти, які ти витрачаєш на їжу, одяг, розваги тощо). Витрати повинні бути менші, ніж доходи, тоді ти не будеш змушений брати в борг. Якщо все ж таки борг є, з першого ж доходу радимо борги повертати, щоб вони не накопичувалися.

Щоб знати, чи відповідають твої доходи витратам, спробуй поррахувати свій бюджет протягом місяця. Кожен день в одну колонку записуй доходи, в іншу – витрати, потім полічи й проаналізуй, на що ти витратив забагато, і чи можна по-іншому перерозподілити кошти. Намагайся також заощаджувати хоча б 10 частину від твоїх доходів, щоб у тебе завжди була певна сума грошей на випадок непередбачуваних обставин.

Проходження військової служби

Військова служба в армії України – це обов'язок молодого громадянина чоловічої статі. Це, певною мірою, – школа мужності, яка в подальшому надасть впевненості, допоможе з гідністю долати життєві випробування. При проходженні військової служби ти перебуваєш на повному державному утриманні. До речі, якщо ти захочеш обрати роботу охоронця, міліціонера, пожежного тощо, знай, що перевага віддається хлопцям, які служили в армії.

Ти не повинен проходити військову службу, якщо медична комісія визнала тебе непридатним до неї і якщо тобі вже виповнилося 25 років. Тобі також може бути надана відстрочка за рішенням районної або міської призовної комісії за сімейних обставин, якщо:

- ти живеш один разом із рідним братом або сестрою віком до 18 років, які не працюють, і якщо вони не мають інших працездатних осіб, крім тебе;

- маєш непрацездатних осіб, під опікою, піклуванням, чи які перебувають у тебе на утриманні;

- в тебе є рідний брат, який проходить строкову військову службу, або призову підлягають кілька братів одночасно, – тоді відстрочка може надаватися за бажанням тобі або твоєму братові;

- медична комісія зробила висновок про тимчасову непридатність до військової служби (відстрочка надається строком на один рік).

Відстрочка також надається на один рік для продовження навчання, якщо ти навчаєшся у школі, професійно-технічному училищі, ліцеї, до здобуття повної загальної середньої освіти, або коли ти закінчив середній навчальний заклад і працевлаштувався за отриманою спеціальністю.

Шлюб і сім'я

В самостійному дорослому житті важливу роль відіграє створення власної сім'ї та народження дітей. Коли ти приймеш рішення про створення сім'ї, пам'ятай, що всі питання, пов'язані із цим, регулюються Сімейним Кодексом, зокрема, коли можна брати шлюб, що для цього потрібно, які обов'язки у подружжя тощо.

Зверни увагу, що шлюб укладається тільки за згодою чоловіка та жінки. Примушувати до шлюбу неможна. Чоловік та жінка можуть водночас перебувати лише в одному шлюбі. До повторного шлюбу можна вступати тільки після розірвання попереднього. Шлюб не може укладатися між рідними братами та сестрами, усиновлювачами та усиновленими тощо.

Пам'ятай, що до укладення шлюбу слід ставитися відповідально. Заява до РАЦСу майбутнім подружжям подається особисто. Законодавством передбачено, що особи, які мають бажання вступити у шлюб, мають повідомити один одного про стан здоров'я, адже приховування тяжких захворювань може спричинити подальше

неблагополуччя чи непорозуміння у сім'ї, стати підставою для скасування шлюбу. Шлюб реєструється через місяць після подання заяви, але якщо є певні обставини, зокрема наречена вагітна чи народила дитину, то він може бути зареєстрований в день подання заяви.

Укладення шлюбу – це не тільки юридична процедура, це початок нового, сімейного життя. В житті подружньої пари будуть різні етапи пристосування один до одного, можуть виникати конфлікти, непорозуміння. В разі їх виникнення радимо обов'язково звертатися до фахівців по допомогу (наприклад, до психологів), і будьте переконані: якщо люди люблять один одного, все можна вирішити.

Сімейне життя – це ще й народження дітей, їх забезпечення, виховання, підготовка до самостійного життя тощо. На кожному етапі будуть свої випробування, які вимагатимуть постійного пристосування один до одного та спільного вирішування проблемних питань, а це – звичайні ситуації для сімейного життя. Головне – навчитися долати труднощі, здобуваючи неоцінний досвід спільного проживання, зберігати теплі взаємини, які спонукали до створення сім'ї.

Подружнє життя, народження та виховання дитини – питання складні і різнопланові, а тому радимо обов'язково відвідати курси підготовки до сімейного життя, школу відповідального батьківства, про які ви можете дізнатися в РАЦСі, соціальній службі, відділі у справах сім'ї та молоді, або в громадській організації.

Твоє здоров'я

Здоров'я – це одна із головних складових життя людини. Здоров'я можна розглядати як психологічний стан людини, її особистісного благополуччя, позитивного ставлення до життя та сприйняття навколишнього світу. Здоров'я можна розглядати й як фізичний стан людини, що складається із багатьох складових: дотримання здорового способу життя, профілактика захворювань, збереження здоров'я, сексуальні стосунки тощо.

У дорослому житті ти будеш сам вирішувати, чи мати тобі сексуальні стосунки (вони є невід'ємною складовою відносин між чоловіком та жінкою). Однак вони можуть трапитися раптово, коли ти не будеш розмірковувати про наслідки, до яких це може призвести. Оскільки це безпосередньо пов'язано зі здоров'ям, наголосимо: одним

із наслідків незахищених (а тому небезпечних), часто випадкових сексуальних стосунків можуть бути венеричні хвороби, небажана вагітність (як наслідок – її штучне переривання – аборт) тощо. Радимо в даному випадку користуватися презервативами (купуй їх в аптеках) або іншими засобами захисту, про які можна дізнатися у лікаря.

Україна є наразі однією з країн, в якій поширення ВІЛ-інфекції набуло стану епідемії, тому кожна людина, яка мешкає в нашій країні, повинна якомога більше знати про ВІЛ/СНІД та вміти себе захистити. ВІЛ – це вірус імунodefіциту людини, який може передаватися лише через деякі рідини організму за певних обставин. Один із найпоширеніших шляхів передачі ВІЛ – сексуальні контакти без презерватива. Інший шлях – через кров під час її переливання, використання нестерильного медичного інструментарію, спільного шприца при ін'єкційному споживанні наркотиків тощо. Також ВІЛ може передаватися від матері до дитини під час пологів, грудного вигодовування. ВІЛ не передається через укуси комах та побутовим шляхом. Щоб виявити ВІЛ, необхідно здати кров на дослідження. Дуже важливо, що в нашій країні обстеження на ВІЛ проводиться безкоштовно, анонімно і добровільно. При цьому як перед дослідженням, так і після нього, тебе безкоштовно та професійно проконсультують у кабінеті Довіри, все пояснивши та давши необхідні поради.

Напевно, ти багато чув про шкоду алкоголю і наркотиків, однак, вірогідно, дещо пробував. Ти сам вирішуєш, що вживати тобі, а що – ні. Ми ж хочемо допомогти тобі розібратися в тому, які явища у суспільстві вважаються негативними і чому. По-перше, і алкогольна, і наркотична залежність – це хвороби, причому доволі тяжкі, зі складним перебігом, що будуть поступово впливати на твій організм і призведуть до вкрай негативних наслідків. По-друге, як залежність (стан, коли ти вже не можеш контролювати свої бажання, поведінку, дії) вони впливають на твій організм без твого дозволу і починають керувати тобою. Хіба ти бажаєш бути керованим і не впливати на свої вчинки і власне життя? Якщо ти хочеш нормально і повноцінно жити, ти повинен взагалі не розпочинати вживання цих шкідливих речовин. Якщо це вже трапилося, знайди причину твоєї схильності до вживання алкоголю чи наркотиків. Дуже часто причиною стає самотність людини, неможливість вирішити самотужки проблеми, які ставить перед нею життя. Саме тому не бійся помилятися і завжди вір у свої сили. Не

починай робити те, що уводить тебе з реального життя – саме це робить вживання наркотичних речовин!

Також дуже важливо знати і володіти способами надання першої медичної допомоги, якщо з тобою або твоїми близьким несподівано трапиться непередбачуваний випадок, пов'язаний зі здоров'ям. Наведемо тобі декілька прикладів.

Якщо в тебе поріз чи подряпина, головне – зупинити кровотечу. Зробити це можна, приклавши чисту тканину та потримавши її близько 20 хвилин на ушкодженому місці. Промий ранку чистою водою. Скористайся пінцетом, спиртом, іншим дезінфікуючим розчином для видалення бруду. Промий зону навколо рани милом і водою, уникаючи попадання мила в ранку, щоб не було роздратування. Якщо необхідно, перев'яжи рану чистою сухою тканиною зі щільного волокна або заклей пластиром. Не перев'язуй рану, якщо вона починає загоюватися.

Для зупинки носової кровотечі потрібно прикласти лід і дати кровотечі зупинитися природним шляхом. Негайно звернися до лікаря, якщо кровотеча триває більше 20 хвилин і сталася після аварії або ушкодження голови.

Незначний опік (діаметр до 7,5 см) можна охолоджувати, тримаючи під водою протягом 5 хвилин. Лід до опіку не прикладай. Також його можна забинтувати марлею або подібною тканиною, тільки не із бавовни. Пухирі не розкривай. Інші опіки потребують втручання лікарів.

Електричний опік не завжди може бути помітний на шкірі. Торкатися до потерпілого можна тільки тоді, коли переконаєшся, що струм відключений. Потім потрібно перевірити наявність пульсу і дихання, покласти потерпілого, підвівши його ноги і злегка опустивши голову для запобігання шоку. Опіки перебинтуй стерильною марлею та звернися до лікаря.

Симптоми отруєння – почервоніння або пухирі навколо рота і губ, хімічний запах при видиханні, ускладнене дихання, сонливість, непритомність, блювота. Якщо потерпілий у свідомості і у нього немає судом, почни очищення від отрути, давши йому склянку води або молока. Припини очищення, якщо у потерпілого починається блювота. Терміново звернися по медичну допомогу.

Шок може бути результатом реакції організму на травму, інфекцію, отруєння тощо. Симптоми шоку: холодна, липка, бліда або сіра за кольором шкіра, слабкий і швидкий пульс, порушення дихання, незвично низький кров'яний тиск, блукаючий або безглуздий вираз

очей, непритомність, слабкість або млявість. Якщо дихання не ускладнене, стан можна полегшити підведенням ніг на 20–30 см. Уклавши потерпілого, звертайся по медичну допомогу.

Твоя безпека

Якщо раніше за твою безпеку, крім тебе самого, відповідали дорослі, то зараз настає час, коли це вже тільки твоя особиста справа. Сподіваємося, що у школі тебе навчили основним правилам безпеки на дорозі, вулиці, у нічний час тощо. Дотримуйся цих правил і будь обережним. Нагадаємо деякі з них.

Якщо ти повертаєшся додому пізно ввечері, намагайся оминати неосвітлені вулиці, прохідні двори, безлюдні місця. Не розмовляй з незнайомцями, не зупиняй без крайньої потреби машину. Якщо машина зупинилася, і ти відчуваєш небезпеку, швидко рухайся у протилежному напрямі (спробуй запам'ятати її номер та марку).

Особливо обережно треба поводитися ввечері. Радимо не повертатися наодинці дуже пізно. Уникай випадкових знайомств у кафе, на дискотеках, просто на вулиці. Будь обережним, коли незнайома тобі людина пропонує провести або підвезти тебе додому, краще відмовляйся. Якщо повернення пізніше, сховай цінні речі у сумку і міцно тримай її. Не радимо також іти у незнайому квартиру до малознайомих людей послухати музику або подивитися фільм.

Безпека твого житла – також важлива справа. Радимо змінити замки, якщо ти поселяєшся в нову квартиру або кімнату в гуртожитку. На вікнах першого поверху доцільно поставити решітки. Якщо є можливість і бажання, заведи собаку, яка захистить твоє помешкання. Ніколи не називай номер телефону, своє ім'я та прізвище незнайомій людині, яка ніби то помилилася номером або адресою. Не залишай свої ключі від квартири у поштовій скрині, під килимком або без нагляду в інших місцях. Якщо загубив ключ – зміни замок. Не відчиняй двері незнайомим людям, не з'ясувавши, хто вони і навіщо прийшли. Якщо людина представляється працівником житлово-комунального підприємства, міліції тощо, вимагай посвідчення. Якщо підозра тебе не покидає, не відчиняй дверей – це твоє право.

Щоб не стати жертвою вуличного грабіжника, не носи кошти та документи в зовнішніх кишенях одягу, пакетах. Слідкуй, щоб у твоєму гаманці не були дрібні та великі купюри разом. Будь обережним у

місцях скупчення людей – у чергах, на базарі, на площах, у транспорті. Не купуй дорогі речі один – роби це із знайомими або родичами. Не довіряйся циганам і ворожкам. Не бери участі у різноманітних вуличних лотереях, азартних іграх, які проводять підозрілі люди на необладнаних місцях тощо.

Взагалі радимо завжди дотримуватися правил безпеки, приміром, не користуйся піротехнічними засобами, зброєю, феєрверками, будь обережний при користуванні електроприладами та газом.

Нагадаємо тобі основні телефони, які необхідно знати при виникненні екстрених ситуацій:

101 – пожежна охорона

102 – міліція

103 – швидка медична допомога

104 – аварійна служба газу

(+38044) 254-05-65 – пряма телефонна лінія Кабінету Міністрів України (Уряду України), кожний вівторок та п'ятниця (з 14.00 до 16.00)

(+38044) 253-75-89 – гаряча лінія Уповноваженого Верховної Ради с прав людини

0 800 500 451 – Національна лінія телефону довіри з проблем ВІЛ/СНІДу

0 800 500 225 – Національна гаряча лінія з питань торгівлі людьми

0 800 500 335 – Національна гаряча лінія з питань запобігання насильству та захисту прав дитини.

Дзвінки на Національні лінії є безкоштовними.

Кримінальна та адміністративна відповідальність

Починаючи з 14 років, ти несеш кримінальну відповідальність за вчинення правопорушень, зокрема таких, які пов'язані із умисним вбивством, умисним тяжким тілесним ушкодженням, зґвалтуванням, крадіжкою, грабежем, розбоєм, хуліганством, бандитизмом тощо. Кожне із них має відповідний вид покарання – від штрафу до позбавлення волі до 15 років залежно від ступеню тяжкості скоєного злочину та обставин (це регулюється Кримінальним Кодексом, в якому

вказано, за який злочин яке має бути покарання, і які обставини можуть це покарання обтяжити).

Є менш небезпечні порушення, за які ти теж будеш нести відповідальність, але вже за Адміністративним Кодексом. Наприклад, розпивання спиртних напоїв на вулицях, стадіонах, парках тощо. Покарання за це будуть від перебування у міліції до сплати штрафу.

В житті у тебе можуть траплятися випадки, коли ти будеш стикатися з міліцією. Міліція може тобою цікавитися, якщо ти є свідком злочину, якщо ти сам скоїв злочин або на тебе хтось вказує про це, якщо ти порушуєш порядок, чіпляючись до перехожих, або сам жертвою злочину. Якщо до тебе підійшов міліціонер, він повинен назвати своє ім'я, прізвище та пояснити причину свого звернення. Якщо в тебе сумніви, попроси посвідчення для перевірки даних.

Якщо тебе затримає міліція через підозру у скоєнні злочину, пам'ятай, що підозрюваний має право знати, в чому його підозрюють; давати показання або відмовитися від цього або відповідей на запитання; а також: право на захисника та побачення з ним до першого допиту; надавати докази, заявляти клопотання і відводи; вимагати перевірки судом або прокурором правомірності затримання; подавати скарги на дії та рішення особи, яка проводить оперативно-розшукові дії та дізнання, слідчого і прокурора, а за наявності відповідних підстав – на гарантування безпеки.

Про роз'яснення цих прав підозрюваному має бути зазначено в протоколі затримання чи постанові про застосування запобіжного заходу.

Пам'ятай, що затримання особи, підозрюваної в скоєнні злочину, не може тривати більше ніж 72 години. Якщо за цей період не буде прийнято рішення суду про тримання під вартою або про звільнення затриманого, то особу має бути звільнено. В цьому разі складається протокол і направляється повідомлення до органу, який здійснив затримання.

Якщо ти вважаєш, що тебе затримали незаконно, ти маєш підкоритися, але попереду, що будеш скаржитися керівництву міліції або в прокуратуру на незаконні дії працівників міліції. Також попроси, щоб повідомили про те, що тебе затримано, родичам, друзям, близьким, яким ти довіряєш. Поводься з міліціонерами ввічливо та спокійно. Якщо тебе підозрюють у скоєнні злочину, тебе можуть обшукати за наявності слідчого та 2-х свідків, після чого має бути складений протокол, в якому записано, чому тебе обшуквали, а також

названі речі, які в тебе забрали. Протокол мають підписати слідчий, свідки і ти особисто.

Також тебе можуть допитати. Перед допитом тобі мають бути роз'яснені твої права. Якщо тобі ще немає 18 років, допит має відбуватися тільки у присутності твого офіційного представника, вчителя, психолога або адвоката, працівника кримінальної міліції у справах дітей тощо. Під час допиту теж складається протокол, який обов'язково слід уважно прочитати. Якщо тобі буде щось незрозуміле, відразу перепитай та з'ясуй. Ніколи не бери на себе чужу провину, якщо ти не вчиняв злочин.

Може так статися, що в міліції до тебе будуть застосовувати незаконні методи – побиття, психологічний натиск для того, щоб ти зізнався у злочині. Якщо з тобою таке трапиться, намагайся запам'ятати, хто це робив, яким чином, в якому приміщенні, по можливості залиш свої сліди (які б потім довели твою правду). Якщо тебе б'ють, роби вигляд, що тобі дуже погано та клич лікаря. Також якщо є можливість, звернись терміново по допомогу до лікарні, де необхідно зняти побої, щоб потім довести, що тебе саме били. Звісно, якщо все це трапилося, обов'язково напиши скаргу керівнику міліції або в прокуратуру за жорстоке поводження з тобою під час перебування у міліції.

Як захистити свої права

Для того, щоб захистити свої права, ти повинен їх знати. Дізнатися про свої права, якщо ти їх ще не знаєш, ти можеш у Конституції України, Загальній декларації прав людини, Конвенції про права дитини. Скористатися и можеш різними Інтернет-ресурсами та пошуковими системами. Один із головних сайтів, де містяться безпосередньо всі закони та підзаконні акти, є «www.rada.gov.ua». Права людини є однаковими для всіх людей, і їх не можна відібрати.

Звісно, що поряд з правами завжди є обов'язки, головний з яких – не порушувати прав іншої людини.

Куди ти можеш звертатися по допомогу у захисті своїх прав та за необхідними роз'ясненнями? Це – служба у справах дітей, дільничний інспектор міліції, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, суд, неурядові організації, Уповноважений Верховної Ради з прав людини.

Захищати свої права ти можеш особисто, за допомогою спеціальних державних органів, у суді, у міжнародних установах та судових інстанціях.

Головним державним інститутом, який сьогодні захищає права в Україні, є суд. Інший державний інститут, позасудовий – Уповноважений Верховної Ради з прав людини. Також є Уповноважений Президента України з прав дитини. Ще одним із дієвих механізмів захисту твоїх прав є органи прокуратури.

Якщо ти відчуваєш або знаєш, що твої права порушено, перш за все спільно з юристом соціальної служби, служби у справах дітей, неурядової організації тощо чітко проаналізуй ситуацію, з'ясуй обставини порушення права та склади необхідні заяви. В першу чергу питання порушення твоїх прав радимо вирішувати з тим державним органом, який пов'язаний із даним питанням. Якщо питання вирішити не вдалося, радимо звернутися у прокуратуру, оскільки саме вона має наглядати за додержанням державними органами й установами прав та свобод громадян. Якщо питання і далі не розв'язано, необхідно звертатися до суду. Після суду, якщо питання залишається невирішеним, звертайся до Уповноваженого з прав людини, а далі – до Європейської комісії з прав людини та Європейського суду з прав людини.

Пам'ятай, якщо ти звернувся до органів державної влади та місцевого самоврядування, службових і посадових осіб, вони зобов'язані в місячний термін розглянути твоє звернення і дати тобі обґрунтовану відповідь.

Якщо говорити про захист своїх прав в суді, то особисто брати участь у судовому процесі ти можеш, якщо тобі вже виповнилося 15 років, але не з усіх питань (у засіданні разом із тобою беруть участь твої законні представники). Звісно, коли тобі вже виповнилося 18 років, ти відповідаєш за всі свої права та обов'язки особисто.

Основні міжнародні документи, що захищають твої права

Одними із основних міжнародних документів, які визначають права дитини та людини в нашій країні, є Конвенція ООН про права дитини та Загальна декларація прав людини.

Конвенція ООН про права дитини була ратифікована Україною у 1991 році. Це означає, що Україна її визнала та взяла на себе зобов'язання щодо її виконання. В основі цього документу – забезпечення інтересів дитини батьками, особами, що їх замінюють, та державою.

Твої основні права за даною Конвенцією:

невід'ємне право на життя; здоровий розвиток та піклування батьків; право на ім'я, сімейні зв'язки, громадянство; вільне висловлювання власних поглядів та думок; свободу релігії, освіти, в т.ч. безоплатну та обов'язкову початкову; недоторканість житла, на доступ до інформації і матеріалів, які спрямовані на сприяння соціальному, духовному і моральному благополуччю, здоровому фізичному і психічному розвитку; соціальне забезпечення та соціальне страхування; відпочинок і дозвілля, участь у творчому та культурному житті; захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може нести небезпеку здоров'ю, перешкоджати освіті тощо.

Серед обов'язків держави – належні послуги з охорони здоров'я; просвітницька робота, захист дитини від усіх форм експлуатації, сексуальних розбещень, торгівлі дітьми і т. ін.

Загальна декларація прав людини, прийнята міжнародною спільнотою у 1948 році, засвідчила основні права людини, зокрема: рівність у правах та гідності від народження, незважаючи на колір шкіри, стать, національність, політичні та релігійні погляди; право на життя, свободу та особисту недоторканість; на відсутність рабства; захист від втручання в особисте та сімейне життя, недоторканість житла; громадянство, шлюб та створення сім'ї; володіння майном одноосібно або спільно з іншими; на свободу думки, власних поглядів, релігію; соціальне забезпечення, працю і сприятливі умови для неї, захист від безробіття; право на освіту, в т.ч. безкоштовну початкову та загальну, дозвілля та відпочинок тощо.

Твої помічники

У своєму житті ти будеш часто стикатися з різними державними установами, куди потрібно буде звертатися для вирішення різноманітних проблем та питань.

Назвемо тобі найважливіші з них:

- служба у справах дітей;
- центр зайнятості;
- відділ у справах сім'ї, молоді та спорту;
- відділ праці та соціального захисту населення;
- відділ освіти;
- молодіжний центр праці;
- органи внутрішніх справ (для тебе це – кримінальна міліція у справах дітей, дільничний міліціонер).

Адреси цих установ, графіки їх роботи ти можеш дізнатися у районній державній адміністрації або міськвиконкомі за місцем твого перебування, тобто звернутися до місцевої влади.

Серед багатьох установ є твій головний помічник – соціальна служба. В Україні її офіційна назва – центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, і саме його працівники, згідно з діючим законодавством, покликані надати тобі відповідну допомогу.

Соціальні служби створені при кожній обласній, районній державних адміністраціях, майже при кожному органі виконавчої влади в містах, в деяких сільських та селищних радах. Саме звернувшись до цих органів місцевої влади можна дізнатися про адресу та графік роботи соціальних служб. Із працівниками соціальної служби ти, вірогідно, зустрівся ще в інтернатному закладі, проходячи програму підготовки до самостійного життя, або у прийомній сім'ї чи дитячому будинку сімейного типу, де соціальний працівник постійно контактував з тобою, прийомними батьками або батьками-вихователями.

Послуги соціальних служб є державними і надаються безоплатно.

Безпосередньо соціальна служба може:

виступити посередником між тобою та будь-якою організацією у розв'язанні житлово-побутових питань, отримання реєстрації, працевлаштування, влаштування у заклади соціального обслуговування;

допомогти у реєстрації та постановці на квартирний облік, поновленні права на житло;

поінформувати тебе про пільги та соціальні виплати, умови отримання соціальних послуг, реабілітаційні програми, діючі групи взаємопідтримки та взаємодопомоги;

надати необхідну інформацію про ведення здорового способу життя, збереження здоров'я тощо;

допомогти в оформленні необхідних документів; у формуванні навичок самопредставництва, захисту прав, розвитку комунікативних та соціально-побутових навичок (в т.ч. планування витрат, власного бюджету, придбання продуктів харчування тощо).

Основними принципами надання соціальних послуг та роботи соціальних служб є додержання і захист прав людини; індивідуальний підхід; доступність та відкритість; добровільність вибору отримання чи відмови від соціальних послуг; гуманність; законність; конфіденційність.

Якщо тобі потрібна комплексна допомога, а не одноразова послуга, соціальна служба може взяти тебе під соціальний супровід, що є визначеною у часі формою роботи, яка спрямована на подолання або зменшення складних життєвих обставин, в які ти потрапив, шляхом надання конкретних соціальних послуг.

Особливість соціального супроводу – добровільність, тому ти повинен засвідчити свою згоду на його здійснення, а отже – на втручання у своє життя. Для цього з тобою буде укладено договір, який регулюватиме твої відносини із соціальною службою, підтвердить взаємну відповідальність тебе і закріпленого для здійснення супроводу соціального працівника у виконанні плану дій, який ви складете спільно. Перед підписанням договору уважно його прочитай та з'ясуй усі незрозумілі моменти. Також пам'ятай, що фахівці повинні надати тобі допомогу, але вирішувати свої проблеми ти маєш сам: писати відповідні заяви, ходити у необхідні установи, брати на себе відповідальність тощо.

Сподіваємося, що наші поради допоможуть тобі зробити правильні кроки у твоєму самостійному житті, але головне покладається на тебе. Це – твоя відповідальність за все, що ти починаєш робити сам, за себе, своє здоров'я, здоров'я і добробут твоєї майбутньої родини. Радимо завжди пам'ятати про це, як і про те, що за будь-яких обставин взяти на себе відповідальність за свої дії ніколи не пізно!

Ще раз успіхів тобі і добра!

При підготовці матеріалів було використано:

- Результати дослідження «Перспективні напрямки розв'язання актуальних проблем соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, після виходу з-під інституційної опіки», проведене міжнародною громадською організацією Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я (LHSI);

- Матеріали Благодійного Фонду «Підліток» (Луганська область);

- Соціальна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа: Посібник до тренінгового курсу з підготовки спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у трьох частинах (Київ, 2008);

- Знай та захищай свої права: Робочий зошит (видання друге, доповнене та перероблене, Київ, 2008);

- Дональд Бучман. Первая помощь: что необходимо знать родителям?

ВИХІДНІ ДАНІ

- Матеріали буклету «Захисти себе від шахрайства з боку посередників у працевлаштуванні за кордоном» (Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги).

«На порозі самостійного життя»

Автори-упорядники: Дубініна І.М., Пилипас Ю.В.

Редагування: Єгорова І. О.

Підписано в друк 10.09.2011р., формат 60x84/8, друк офсетний, папір 90 г/м²,

Умовних друкованих листів 8.58, тираж 100, замовлення 286

Розповсюджується безкоштовно.

Публікацію підготовлено і надруковано в рамках проекту «Отримай свій шанс: забезпечення кращого майбутнього дітей-вихованців та випускників інтернатних закладів шляхом формування в них життєво необхідних умінь та покращення соціальних послуг» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Королівства Нідерландів (програма МАТРА).

Проект впроваджується міжнародною громадською організацією «Соціальні ініціативи з охорони праці і здоров'я» (Україна) у партнерстві з міжнародною громадською організацією «Міжнародні ініціативи з розвитку дитини» (Голландія).